

THỰC TRẠNG SỬ DỤNG VÀ TÁC ĐỘNG CỦA HÓA CHẤT TRỪ SÂU TẠI HUYỆN HẢI HẬU, TỈNH NAM ĐỊNH

Kết quả từ Giám sát hành động sử dụng hóa chất trừ sâu dựa vào cộng đồng (CPAM) năm 2024

Dự án “Tăng cường năng lực cộng đồng trong việc giám sát sử dụng hóa chất trừ sâu và thúc đẩy nông nghiệp sinh thái tại huyện Hải Hậu tỉnh Nam Định - Vì một môi trường không độc chất”

Địa điểm: Huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định, Việt Nam

Thời gian: 01/ 2024 - 05/2025

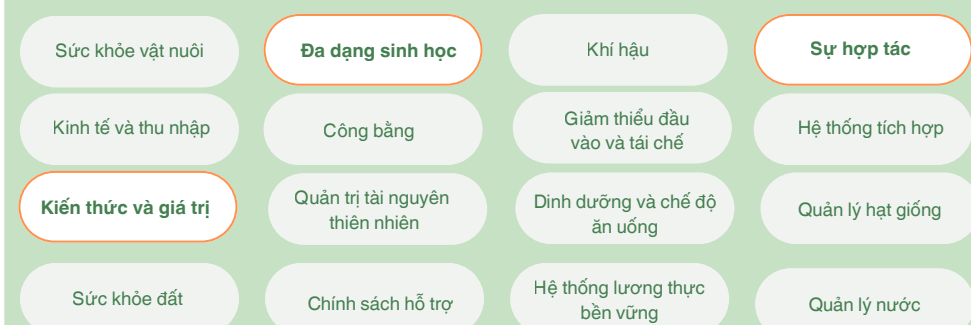
Thực hiện bởi: Trung tâm Nghiên cứu về Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED)

- ☀️ Hệ thống nông nghiệp: Đồng bằng sông Hồng
- ☀️ Độ cao: 0,3m - 0,7m (so với mực nước biển)
- ☀️ Lượng mưa & nhiệt độ: 1.750 – 1.800 mm & 23 – 24°C

Các nguyên tắc nông nghiệp sinh thái:

Danh mục sản phẩm tri thức của ALiSEA:

BỐI CẢNH

Hóa chất trừ sâu (HCTS) ảnh hưởng tới nông dân và công nhân đang làm việc trong lĩnh vực nông nghiệp trên toàn cầu. Một cuộc khảo sát về việc sử dụng HCTS ở Ấn Độ, Bangladesh, Việt Nam và Lào gần đây của Mạng lưới hành động về Hoá chất trừ sâu khu vực Châu Á – Thái Bình Dương (PAN AP) cho thấy phần lớn HCTS đang được sử dụng trong nông nghiệp là các HCTS cực kỳ nguy hiểm hoặc bị cấm ở một hoặc nhiều quốc gia trên thế giới. Khảo sát này cho thấy tỷ lệ sử dụng các loại HCTS cực kỳ nguy hiểm ở Việt Nam là 60% (PAN international, 2022)*.

Từ năm 2015, Trung tâm Nghiên cứu về Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED) đã phối hợp với Hội Liên hiệp Phụ nữ huyện Hải Hậu và nhóm nữ nông dân tiên phong thực hiện thường kỳ **Giám sát hành động sử dụng hóa chất trừ sâu dựa vào cộng đồng (CPAM)** tại huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định.

Năm	Số lượng mẫu thực hiện
2015	300 <u>nông dân</u> và 10 <u>người bán hóa chất trừ sâu</u>
2016	100 <u>nông dân</u> và 3 <u>người bán hóa chất trừ sâu</u>
2018	200 <u>nông dân</u> và 100 <u>học sinh tiểu học và THCS</u>
2022	100 <u>nông dân</u> và 98 <u>học sinh THCS</u>

Năm 2024, CPAM đã được tiếp tục thực hiện với 201 nông dân (106 nữ, 95 nam) tại xã Hải Cường và xã Hải Xuân (nay là xã Hải Xuân), huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định.

*<https://files.panap.net/resources/Field-Survey-use-and-impacts-of-pesticides.pdf>

PHƯƠNG PHÁP

Khảo sát sử dụng phương pháp **Giám sát hành động sử dụng hóa chất trừ sâu dựa vào cộng đồng (CPAM)** do **Mạng lưới hành động về hóa chất trừ sâu châu Á - Thái Bình Dương (PANAP)** phát triển.

Giám sát cộng đồng là một biện pháp hữu hiệu nhằm ghi chép, báo cáo và đề xuất các biện pháp đối phó với các tác động của HCTS đối với sức khỏe và môi trường ở cấp độ địa phương và quốc gia. CPAM được thực hiện trực tiếp bởi những người nông dân địa phương. Thông qua CPAM, HCTS nói chung và HCTS cực kỳ nguy hiểm nói riêng mà những người nông dân địa phương sử dụng sẽ được mô tả chi tiết.

Việc thu thập dữ liệu do nhóm nữ nông dân tiên phong xã Hải Xuân thực hiện với sự hỗ trợ về chuyên môn của CGFED và hỗ trợ về tổ chức của Hội Liên hiệp Phụ nữ

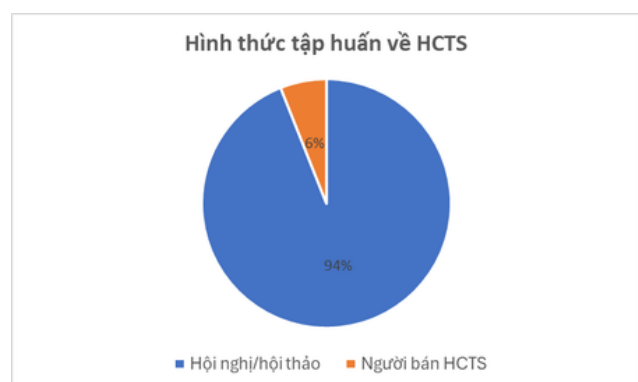
Ảnh: Tập huấn Giám sát hành động sử dụng hóa chất trừ sâu dựa vào cộng đồng (CPAM) cho nhóm nữ nông dân tiên phong

huyện Hải Hậu. Các thông tin thu thập được CGFED nhập trực tiếp trên ứng dụng web CPAM của mạng lưới khu vực.

CÁC KẾT QUẢ CHÍNH

Kiến thức về hóa chất trừ sâu

49% nông dân được khảo sát đã từng được đào tạo về hóa chất trừ sâu. Trong số đó, 6% tiếp nhận thông tin từ người bán hàng của các nhà cung cấp tại địa phương (100% là nữ), trong khi 94% có được kiến thức thông qua việc tham gia các hội nghị hoặc hội thảo (39% là nam và 61% là nữ)

Biểu đồ 1: Hình thức tập huấn về HCTS (CPAM, 2024)

Khi sử dụng các loại HCTS, có 97% người nông dân có nhìn thông tin nhãn hàng; 91% nông dân có đọc nhãn hiệu hoặc thi thoảng đọc nhãn hiệu. Trong đó, tỷ lệ phụ nữ đọc các nhãn hiệu cao hơn so với nam giới (53% và 47%).

75% nông dân tham gia khảo sát có thể tiếp cận được với các hướng dẫn sử dụng HCTS và 74% nông dân thấy các thông tin về hướng dẫn sử dụng HCTS là hữu ích. Những người còn lại cảm thấy thông tin về hướng dẫn sử dụng HCTS không hữu ích bởi chữ quá nhỏ hoặc không được ghi bằng tiếng Việt hoặc không có thời gian để đọc.

Những nông dân tham gia khảo sát thường lựa chọn HCTS dựa trên kinh nghiệm bản thân (81%); từ nhãn hàng trên HCTS (11%) và các yếu tố ảnh hưởng khác (chiếm tỷ lệ không đáng kể).

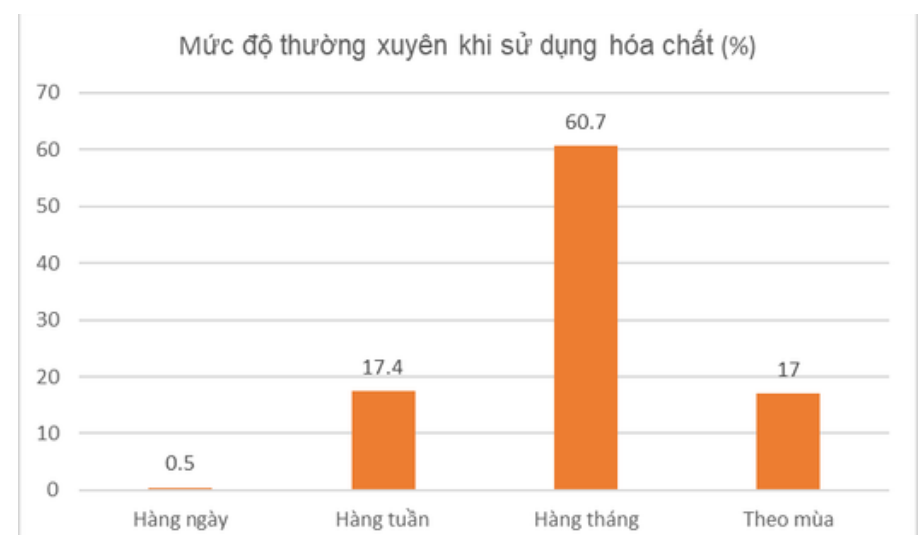
Mức độ sử dụng hoá chất trừ sâu

Một tỷ lệ lớn (98%) những người nông dân tham gia khảo sát tiếp xúc với HCTS thông qua việc phun HCTS trên đồng ruộng; giặt giũ quần áo sau khi phun, trộn HCTS; rửa các dụng cụ để phun, trộn HCTS.

Ngoài ra, nông dân còn sử dụng cho hộ gia đình để diệt muỗi (77%), chữa bệnh thú y (7%).

Thời gian sử dụng HCTS dao động từ 6 - 60 năm. Số người sử dụng HCTS từ 21 - 30 năm chiếm tỷ lệ cao nhất (34%); 29% số người sử dụng HCTS từ 31 - 40 năm và 29% số người sử dụng HCTS từ 51 - 60 năm.

Về mức độ thường xuyên khi sử dụng hóa chất, có 60.7% nông dân sử dụng hàng tháng; 17.4% nông dân sử dụng hóa chất hàng tuần, 17% nông dân sử dụng theo mùa và 0.5% nông dân sử dụng hóa chất hàng ngày.

Biểu đồ 2 : Mức độ thường xuyên sử dụng hóa chất trừ sâu của người nông dân (CPAM, 2024)

Lưu ý: Tất cả các số liệu được sử dụng trong bản tóm tắt này đều đã được làm tròn.

CÁC KẾT QUẢ CHÍNH

THỰC HÀNH CỦA NÔNG DÂN TRONG VIỆC PHUN HÓA CHẤT TRỪ SÂU

Một lượng đáng kể nông dân vẫn tiếp tục làm việc trên đồng ruộng ngay sau khi phun hóa chất trừ sâu. Dữ liệu cho thấy 29% nông dân quay trở lại ruộng sau một ngày phun thuốc, 34% sau hai ngày, 18% sau ba ngày và chỉ có 0,5% đợi ít nhất năm ngày trước khi vào lại ruộng.

Thêm vào đó, 18% nông dân được khảo sát cho biết vẫn tiếp tục làm việc trên những cánh đồng vừa mới phun; tỷ lệ này cao hơn đáng kể so với năm 2022 (3%) nhưng thấp hơn so với năm 2018 (32%).

100% nông dân đã tận dụng hướng gió khi phun hóa chất, vừa để tối đa hóa hiệu quả của sức gió, vừa để giảm thiểu việc tiếp xúc với hóa chất trừ sâu.

SỬ DỤNG BẢO HỘ LAO ĐỘNG KHI PHUN HÓA CHẤT TRỪ SÂU

52% nông dân được khảo sát cho biết có mặc quần áo bảo hộ khi sử dụng hóa chất trừ sâu, đánh dấu mức tăng gấp 2,5 lần so với năm 2022 (21%). Sự cải thiện này cho thấy nhận thức về việc bảo vệ sức khỏe cá nhân của nông dân đang ngày càng nâng cao. Tuy nhiên, tỷ lệ nam giới mặc quần áo bảo hộ (43%) vẫn thấp hơn so với nữ giới (57%).

Phần lớn quần áo bảo hộ của nông dân bao gồm áo dài tay thông thường, quần dài, ủng cao su, găng tay và khẩu trang, chứ không phải là trang thiết bị bảo hộ chuyên dụng. Một tỷ lệ nhỏ hơn có sử dụng kính bảo hộ (38%) và bộ đồ bảo hộ toàn thân (10%).

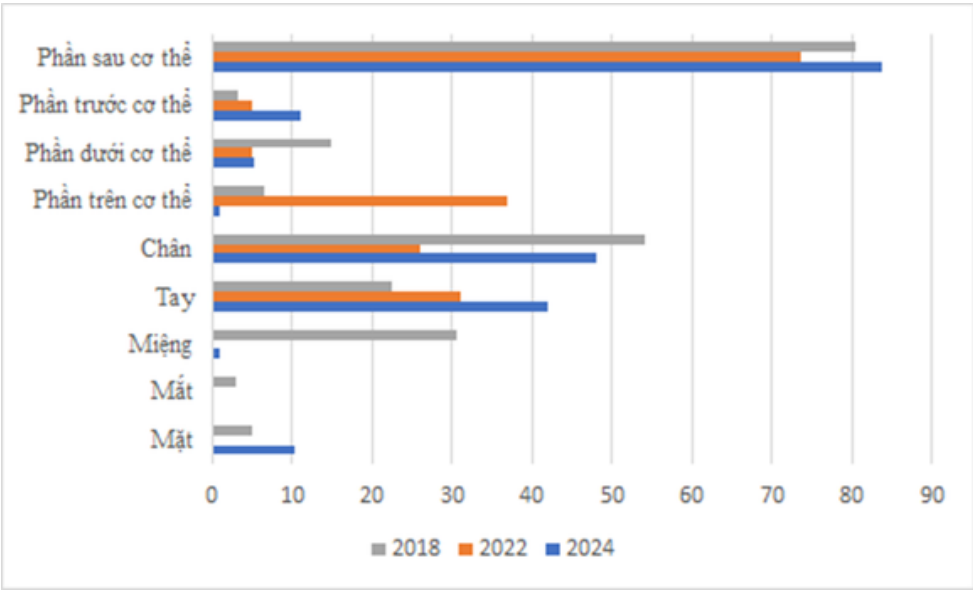
Trong số những người không mặc đồ bảo hộ, lý do chính được đưa ra là sự khó chịu (96%)

MỨC ĐỘ PHƠI NHIỄM DO SỬ DỤNG HOÁ CHẤT TRỪ SÂU

Hơn một nửa (58%) nông dân được khảo sát cho biết từng bị đổ hóa chất trừ sâu lên người, tăng gấp ba lần so với năm 2022 (19%) và cao hơn gần 1,9 lần so với năm 2018 (31%). Số vụ đổ hóa chất trừ sâu gia tăng do thiết bị phun thuốc gặp sự cố nhiều hơn so với những năm trước.

Các nguyên nhân chính dẫn đến việc đổ hóa chất trừ sâu được nông dân báo cáo vào năm 2024 là do thiết bị phun thuốc bị hỏng (84%) và bị ngã trong khi phun (15%).

Phụ nữ bị ảnh hưởng thường xuyên hơn nam giới (57% so với 43%). Trong số những người từng bị đổ hóa chất, không có trường hợp nào báo cáo bị dính vào mắt. Các bộ phận cơ thể bị ảnh hưởng phổ biến nhất là lưng (84%), tay (42%) và chân (48%).

Biểu đồ 3 : So sánh việc hoá chất bị đổ lên bộ phận của cơ thể năm 2024, 2022 và 2018
(Số liệu được lấy từ CPAM năm 2018, 2022 và 2024)

Khi xảy ra sự cố đổ hóa chất trừ sâu, nông dân chủ yếu ứng phó bằng cách rửa tay và các vùng bị ảnh hưởng (97%), tắm rửa (18%), thay quần áo (20%) và giặt quần áo bị dính hóa chất (24%). Chỉ có 6% số người bị ảnh hưởng đã tìm đến sự chăm sóc y tế, trong khi 3% lựa chọn các biện pháp điều trị tại nhà. Đáng chú ý, phụ nữ có xu hướng tìm kiếm sự hỗ trợ y tế chuyên nghiệp cao hơn so với nam giới.

SỬ DỤNG HÓA CHẤT TRỪ SÂU VÀ NGUY CƠ ĐỐI VỚI MÔI TRƯỜNG VÀ SỨC KHỎE NGƯỜI NÔNG DÂN

Ảnh: Hóa chất trừ sâu được tìm thấy tại một hộ gia đình trong một cuộc khảo sát CPAM trước đây

Việc sử dụng hóa chất trừ sâu không chỉ tác động đến nông nghiệp mà còn làm ô nhiễm nguồn nước của cộng đồng. Nghiên cứu chỉ ra rằng sau khi phun hóa chất trừ sâu, nông dân thường rửa thiết bị phun tại các nguồn nước công cộng, bao gồm kênh mương thủy lợi và rãnh thoát nước (90%), ven bờ ruộng (36%), ao hồ (4%) và tại nhà (3%).

Tổng cộng 85% nông dân được khảo sát cho biết đã sử dụng hết toàn bộ hóa chất trừ sâu trong quá trình phun. Trong các trường hợp còn dư hóa chất, 20% lưu giữ tại nhà, trong khi chỉ có 0,5% vứt bỏ ngay tại đồng ruộng và 0,5% cất giữ trong kho chứa ngũ cốc.

Thông tin từ những nông dân được khảo sát cho thấy việc sử dụng hóa chất trừ sâu có những tác động bất lợi đến sức khỏe của họ. Các triệu chứng phổ biến mà những người tham gia khảo sát gặp phải bao gồm đau đầu (87%), chóng mặt (79%), đổ mồ hôi quá mức (46%), khó thở (32%) và run tay (42%). Các triệu chứng khác được ghi nhận bao gồm nhìn mờ, tiêu chảy, mất ngủ, nhịp tim không đều và phát ban trên da.

Trong các trường hợp bị ngộ độc hóa chất trừ sâu, hầu hết mọi người ứng phó bằng cách báo cho người thân trong gia đình (76%) hoặc tham vấn bác sĩ địa phương (41%). Tuy nhiên, chỉ có 0,5% số người được hỏi tìm kiếm sự điều trị tại bệnh viện.

KHUYẾN NGHỊ

Trước thực trạng đáng báo động về tác động của HCTS đối với sức khỏe và môi trường, các bên cần có những giải pháp cụ thể nhằm giảm thiểu tác hại và rủi ro của HCTS, bảo vệ sức khỏe cộng đồng và xây dựng nền nông nghiệp bền vững.

ĐỐI VỚI NGƯỜI DÂN

Tham gia tập huấn: Tích cực tham gia các chương trình tập huấn về sử dụng HCTS an toàn và chuyển đổi dần sang các phương pháp nông nghiệp bền vững, không sử dụng HCTS.

Tuân thủ hướng dẫn sử dụng: Đọc kỹ nhãn mác và làm theo hướng dẫn khi sử dụng HCTS, đồng thời ưu tiên lựa chọn các loại hóa chất được ghi thông tin rõ ràng, dễ hiểu.

Tăng cường trang bị bảo hộ: Sử dụng đồ bảo hộ đầy đủ và đúng tiêu chuẩn (bao gồm kính mắt, găng tay, quần áo bảo hộ, giày ủng, khẩu trang) để giảm rủi ro tiếp xúc trực tiếp với hóa chất.

Hạn chế phơi nhiễm: Không quay lại ruộng ngay sau khi phun thuốc; đảm bảo thời gian cách ly theo đúng hướng dẫn để giảm rủi ro phơi nhiễm.

Xử lý chất thải, bao bì HCTS đúng cách: Thu gom và vứt vỏ bao bì, thùng chứa hóa chất đúng nơi quy định để bảo vệ môi trường nước và đất. Không tái sử dụng bao bì, thùng chứa HCTS.

ĐỐI VỚI CÁC TỔ CHỨC CỘNG ĐỒNG

Tăng cường tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức về tác hại của HCTS: Tổ chức các chiến dịch nâng cao nhận thức về tác hại của HCTS đối với sức khỏe và môi trường, đặc biệt hướng tới các nhóm dễ bị tổn thương như phụ nữ mang thai, trẻ em và người cao tuổi.

Tăng cường tuyên truyền nhằm giảm thiểu ô nhiễm môi trường: Phối hợp với chính quyền để tuyên truyền tới người dân đặt chất thải, bao bì HCTS đúng nơi quy định nhằm giảm thiểu ô nhiễm nguồn nước và môi trường đất.

Phát triển mô hình bền vững: Hỗ trợ người dân chuyển đổi sang các mô hình nông nghiệp sinh thái và sản xuất hữu cơ, cung cấp các khóa học và hỗ trợ kỹ thuật cần thiết.

ĐỐI VỚI CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG

Ban hành quy định: Xây dựng và giám sát thực hiện các quy định bắt buộc về sử dụng, xử lý và lưu trữ HCTS nhằm bảo vệ sức khỏe người dân và môi trường.

Hỗ trợ giáo dục: Đầu tư vào các chương trình giáo dục và tập huấn cho người dân về sử dụng hóa chất an toàn, bảo vệ sức khỏe và môi trường.

Đẩy mạnh nông nghiệp bền vững: Khuyến khích và hỗ trợ người dân chuyển đổi sang các mô hình nông nghiệp bền vững thông qua các chính sách ưu đãi, hỗ trợ tài chính hoặc cung cấp nguồn giống, phân bón hữu cơ.

Kiểm tra và giám sát: Tăng cường kiểm tra việc sản xuất, buôn bán HCTS trên thị trường theo quy định của pháp luật.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Trung tâm nghiên cứu về Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED).2010. *Sổ tay Giám sát cộng đồng và vận động chính sách*.
- Mạng lưới hành động về hóa chất trừ sâu châu Á -Thái Bình Dương (PANAP).2022. *Khảo sát thực địa: Sử dụng và tác động của hóa chất trừ sâu ở bốn quốc gia tại Châu Á*.

Tác giả:

Trung tâm nghiên cứu về Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED)

Địa chỉ: 19-A26 Nghĩa Tân, Cầu Giấy, Hà Nội

Số điện thoại: 84-24-37565929

Email: info@cgfed.org.vn Website: www.cgfed.org.vn

Xuất bản: Tháng 3 năm 2025

Hỗ trợ bởi:

Điều phối bởi:

www.ali-sea.org

ALISEA:

- Điều phối viên khu vực: Lucie Renaud <reynaud@gret.org>
- Thư ký Quốc gia tại Việt Nam: Nguyễn Thị Trang <trang9099.vn@gmail.com>

Tài trợ bởi:

Co-funded by
the European Union

FONDS FRANÇAIS POUR
L'ENVIRONNEMENT MONDIAL

Tài liệu này được biên soạn với sự hỗ trợ tài chính của Cơ quan Phát triển Pháp (AFD), Liên minh Châu Âu (EU) và Quỹ Môi trường Toàn cầu Pháp (FFEM). Quan điểm được nêu trong tài liệu này không phản ánh quan điểm chính thức của AFD, EU và FFEM.